

65.2

К-43

Роберт КИЙОСАКИ
Шерон ЛЕКТЕР

ёлланма ишчининг
ТАДБИРКОРга
айланиши

1-КИТОБ

Бизнес
бошлаш
сирлари

Бизнес бошлаш сирлари

**Роберт КИЙОСАКИ
Шерон ЛЕКТЕР**

ЁЛЛАНМА ИШЧИНИНГ ТАДБИРКОРГА АЙЛАНИШИ

1-китоб

Тошкент
«Nurafshon ziyo yog'dusi»
2018

УЎК 338.22
ББК 65.290-2
К 43

Кийосаки, Роберт.

Ёлланма ишчининг тадбиркорга айланиши [Матн]:
Бизнес бошлаш сирлари; К.1./Р.Кийосаки, Ш.Лектер. –
Тошкент: «Nurafshon ziyo yog'dusi», 2018. – 192 б.

УЎК 338.22
ББК 65.290-2

*Фақат буйруқ бажаравериш жонга тегдими? Эртаю
кеч ишласангиз ҳам ўсмаяпсизми? Ўз бизнесингизни
очишга тайёрмисиз? Сизда миллион долларлик гоя бор-
ми? Лекин уни амалга ошириш қўлимдан келмайди, деб
қўрқаяпсизми?*

Унда бу китоб фақат ва фақат Сиз учун!

Таржимонлар:

**Тоҳиржон Ҳакимов,
Наргиза Анорбоева**

КИРИШ

Тадбиркорни бошқалардан нима ажратиб туради?

Доимий ишимни ташлаб, тадбиркорликни бошлаган кунимни ҳаётимдаги энг ташвишли кун десам ҳам бўлади. Тўғри-да, ўша кундан бошлаб энди ҳар ой маош олмаслигимни билардим. Таътил пули ҳақида-ку, гапириб ўтирмасаям бўлади.

Ўша кундан бошлаб даромадим “нол”га тенглашди. Маошсиз қолиш ҳаётимдаги энг қўрқинчли ҳолат эди, лекин энг ёмони – қачондан бошлаб даромад ола бошлашимни ҳам билмасдим.

Ўшанда мен бир нарсани – нима учун доимий маошга ишлайдиган одамлар тадбиркор бўла олмаслигини тушуниб етдим. Ҳамма гап пулсиз қолишдан, кафолатсиз даромаддан, доимий маошнинг йўқлигидан қўрқишда экан. Тўғри, камдан-кам одам узоқ вақт пул олмай ишлаши мумкин. Тадбиркорларни оддий одамлардан айнан мана шу сифат ажратиб туради. Демак, асосий фарқ – пулсиз қолганда ўзини йўқотмасдан, ақл билан иш тутишда экан.

Ўшанда ҳеч вақосиз қолганим майли-ку, ҳали олдинда мени бир дунё харажатлар ҳам кутиб турган эди: бизнес бошлаш учун ижарага офис топиш керак, унинг омбори ҳам бўлиши керак, офис учун стол-стул, мебель олиш керак. Телефон ўтказиш, сафарларга, меҳмонхоналарда тунаб қолишга, так-

сига, тушликларга, ручка, қоғоз, турли бланклар, почта тўловлари, хуллас, минглаб катта-кичик тўловлар қаторлашиб турарди.

Бундан ташқари, офисга котиба, ҳисобчи, фаррошдан тортиб молиявий адвокатгача ёллашим лозим эди. Илгари буларнинг ҳаммасига бошлиғим пул тўларди. Унга қанчалик қимматга тушганимни ўшанда тушунганман. Демак, ёлланма ишчи иш берувчига жуда қимматга тушар экан.

Мана шу ерда тадбиркорлар билан ишчилар ўртасидаги яна битта фарқни англаб қолдим: тадбиркор одам пулни қандай сарфлашни билиши шарт – *ҳатто бир тийин пули бўлмаган тақдирда ҳам.*

Янги ҳаётнинг бошланиши

Олдин ишлаб юрган компаниямдан расман 1978 йил 1 июнда бўшаганман. Ўшанда Пуэрто-Риконинг Сан-Хуан шаҳрида, “Хегох” компанияси ўзининг “Президент-клуб”ида энг яхши ходимларни мукофотлаш учун уюштирган тантанали кечада қатнашаётган эдим. Тадбирга бутун дунёдан одамлар ташриф буюрган эди.

Бу кеча ҳаётимда ўчмас из қолдирган байрамлардан бири бўлди. “Хегох” компанияси ўзининг энг яхши савдо агентларини тақдирлаш учун шунча пул сарфлаганига ақл бовар қилмасди.

Лекин бу байрам татимас, чунки мен учун оғир кунлар бошланаётган эди. Шу уч кунлик байрам давомида компания бераётган доимий маош ва ижтимоий таъминотдан маҳрум бўлаётганим хаёлимдан кетмасди. Энди ишхонамга, компания-

нинг Гонолулудаги филиалига қайтмаслигим аниқ бўлганди.

Сан-Хуандаги бу тантана тутаганидан кейин тўрт томоним қибла эканини жуда яхши тушуниб турардим. Энди эркин қуш эдим, аммо бу қушнинг учадиган қанотлари йўқ эди.

Сан-Хуан билан хайрлашиб, самолётга чиқдим. Майамига қўнай деганимизда учувчи кутилмаганда хавфсизлик камарларини боғлаб, бошимизни эгиб ўтиришимизни, қаттиқ зарбага тайёр туришимизни сўраб қолса бўладими? Буниси энди жуда ошиб тушганди. Ўзи шусиз ҳам бошим эгилиб бўлган эди. Ноиложликдан мустақил тадбиркор бўлган биринчи кунимданоқ фалокатга тайёрланинг деб ўтиришса-я?..

Ҳа. мустақил тадбиркорликни ана шундай бошлаган эдим!

Худога шукр, самолёт эсон-омон қўниб олди. Сал дадиллашиб, у ердан Чикагога қараб учдим. У ерда нейлон кармончаларимнинг тақдимотини ўтказишим керак эди. Лекин рейс кейинроққа қолдирилгани учун Чикаго савдо марказига кечикиб келдим, учрашишга келишиб қўйган мижозим эса (у машҳур савдо дўконлари тармоғи вакили эди) мени кута-кута, кетиб қолган экан.

Яна кўнглим чўкиб қолди. “Мустақил тадбиркорликнинг бошланиши ўхшамайроқ турибди-ку, агар шу тақдимотни ҳал қилмасам, янги ишимдан ҳеч қандай даромад келмайди, пул топа олмайман, натижада эса оч қоламан”, деб ўйладим.

Яхши овқатланишни хуш кўрардим. Шунинг учун ҳам мени энг кўп ташвишга солаётган нарса овқатсиз қолиш эди.

Туғма тадбиркор ҳам бўладими?

“Одам тадбиркор бўлиб туғиладими ёки ўқиб-ўрганиб бу соҳанинг устаси бўлиб кетадими?”

Бу саволни бой отамдан сўраган эдим, у шундай деб жавоб берди:

– Тадбиркор бўлиб туғилиш мумкинми ёки бунинг учун ўқиш-ўрганиш керакми, деган саволда маъно йўқ. Бу одам ёлланма ишчи бўлиб туғиладими ёки уни ҳам ўрганиш керакми, деган саволнинг худди ўзи.

Кейин бой отам фикрини давом эттирди:

– Одамни ҳар қандай нарсага ўргатиш мумкин: ёлланма ишчиликка ҳам, тадбиркорликка ҳам. Тадбиркорлардан кўра ёлланма ишчилар кўплигининг сабаби шундаки, мактабларда ёшларни айнан ёлланма ишчи бўлишга ўргатишади. Камига кўпчилик ота-оналар: “Яхши ишда ишлайман десанг, мактабда яхши ўқишинг керак”, – деб тинмай боланинг қулоғига қуйишади. *Бирорта ота-онанинг: “Тадбиркор бўламан десанг, мактабга бориб, яхши ўқигин”, – деганини ҳали эшитмадим.*

Ёлланма ишчи - янгилик

Иқтисодиёт фақат қишлоқ хўжалигига асосланган пайтларда, яъни деҳқончилик даврида кўпчилик мустақил тадбиркор бўлган. Уларнинг аксарияти деҳқон бўлиб, қиролга (подшоҳга) тегишли ерларда ишлаган. Аммо ҳеч қандай маош олмаган. Аксинча, деҳқонлар қиролнинг еридан фойдалангани учун унга ўлпон тўлашган. Деҳқон бўлмаганлар эса ҳунармандчилик ёки савдо билан шуғулланишган. Ҳо-

зирда ундайларни кичик бизнес эгалари дейишади. Масалан, қассоблар, новвойлар, темирчи ва ҳоказо. Уларнинг фамилиясигина аждодларининг қайси касб билан шуғулланганини эслатиб туради. Смит бўлса, демак, ота-бобоси темирчи ўтган. Бейкерлар ўз новвойхонасида ишлаган. Фермерларнинг иши ер ва деҳқончилик билан боғлиқ бўлган. Уларнинг ҳаммаси ёлланма ишчи эмас, якка тадбиркор бўлишган. Кўпчилик тадбиркорларнинг фарзандлари ҳам отонасининг йўлидан бориб, бизнесни танлашган.

Бу ҳам ҳамма нарса ўқиб-ўрганишга боғлиқ эканини кўрсатади.

Аммо саноат асри кириб келиши билан ёлланма ишчиларга эҳтиёж ортиб кетди. Бунга жавобан ҳукумат ёшасига болаларнинг ўқишини таъминлашга қарор қилди. Натижада бугунги Фарб таълим тизими асосланган Пруссия таълим модели юзага келди.

Агар сиз бу тизим таянадиган фалсафани ўрганиб чиқсангиз, у ҳар қандай буйруқларга сўзсиз итоат қиладиган, фақат айтилган ишнинггина бажарадиган аскарлар ва ёлланма ишчиларни тайёрлашни ўз олдига мақсад қилиб қўйганини кўрасиз. Пруссия маориф тизими – ёлланма ишчиларни тайёрловчи энг яхши тизимдир. Ҳозирги мактаб таълимнинг асосини ҳам шу система ташкил этади.

Энг машҳур тадбиркорлар

Эътибор берган бўлсангиз, таниқли тадбиркорларнинг кўпчилиги ҳатто ўрта мактабни ҳам битиришмаган. Масалан, “General Electric” компаниясининг асосчиси Томас Эдисон, “Ford Motor Company”нинг асосчиси Генри Форд, “Microsoft” компаниясининг асосчиси Билл Гейтс, “Virgin”

компаниясининг раҳбари Ричард Брэнсон, “Dell Computers”нинг асосчиси Майкл Делл, “Apple Computers” ва “Pixar”нинг асосчиси Стивен Жобс, CNN асосчиси Тед Тёрнер...

Тўғри, мактабни аъло баҳога тугатган тадбиркорлар ҳам бор, лекин улар юқорида санаб ўтилган одамларчалик машҳур эмас.

Ёлланма ишчининг тадбиркорга айланиши

Мен туғма тадбиркор эмасман, буни яхши билман. Мен тадбиркорликни кейин ўрганганман. Бой отам мени ёлланма ишчининг тадбиркорга айланишида учрайдиган ҳамма чиғириқлардан ўтказди. Бу йўлни босиб ўтиш осон бўлмади. Аввало ёшлигимда ўргатишган нарсаларнинг кўпини унутишимга тўғри келди ва шундан кейингина бой отамнинг сабоқларини ўзлаштира олдим.

Унинг айтганларини қабул қилиш жуда қийин бўлди, чунки улар камбағал отам айтганларининг мутлақо тескараси эди. Бой отам қачон тадбиркорлик ҳақида сўз кетса, эркинлик ҳақида гапирарди. Камбағал отам эса ҳар сафар яхши ишга жойлашиш учун мактабга боришни маслаҳат берар экан, эртанги кун учун мустаҳкам асос ва ҳимоя зарурлигини уқтирарди.

Бу икки қарама-қарши фалсафа менинг миямда ўзаро жанг қилиб, бирор қарор қабул қилишимга халақит берарди. Ниҳоят, бу икки асосий масаланинг, яъни эркинлик ва ҳимояланганликнинг фарқи ҳақида бой отамдан сўрадим:

– Айтинг-чи, ҳимояланганлик билан эркинлик бир хил нарсами ёки ҳар хилми?

Бой отам кулимсираб жавоб берди:

– Ҳимояланганлик билан эркинлик бир хил нарса эмас. Аслида булар бир-бирига зид тушунчалар. Ҳимояга қанча интилсанг, эркинликдан шунча узоқлашасан. Энг ҳимояланган жой қамоқда бўлади. “Ҳимояланганликнинг олий даражаси” ана ўша ерда. Агар сен эркин, озод бўлмоқчи бўлсанг, ҳимоя ҳақида қайғуришни йиғиштир. Ёлланма ишчилар ҳимояга интиладилар, тадбиркорлар эса эркинликка.

Хуллас, энди ҳар қандай одам ҳам тадбиркор бўла оладими деб сўрашса, *“Ҳа, бўла олади. Бунинг учун аввал дунёқарашни ўзгартириш керак. Ҳамма нарса ҳимояга эмас, озодликка интилиш истадигдан бошланади”*, – деб айта оламан.

Ипак қуртидан капалакка

Ҳаммамиз биламизки, ипак қурти олдинига ўзини пиллага ўрайди ва ажойиб кунларнинг бирида капалакка айланади. Бу ҳодиса фанда *метаморфоза* дейилади. *Метаморфоза* юз берганининг аломатларидан бири – *феъл-атворнинг ажабланарли даражада ўзгаришидир*. Бу китоб айнан ана шундай метаморфоза, яъни ёлланма ишчидан тадбиркорга айланаётган инсонда қандай ўзгаришлар юз бериши ҳақидадир. Ҳозирги ишини қўйиб, ўз бизнесини бошламоқчи бўлиб юрганлар жуда кўп, лекин ҳақиқатан ҳам бу ишни амалга ошира оладиганлар эса кам. Нима учун дейсизми? Чунки ёлланма ишчидан тадбиркорга айланиш бир ишхонадан бошқа ишхонага кўчиб ўтиш дегани эмас-да. Бу анча катта нарса: инсоннинг шахсиятини тубдан ўзгартириб юборувчи метаморфозадир.

Ўзи ҳеч қачон тадбиркор бўлмаганларнинг тадбиркорлар ҳақида ёзган китоблари

Мен умрим давомида тадбиркорлар ва тадбиркорлик ҳақида жуда кўп китобларни ўқидим, Томас Эдисон, Билл Гейтс, Ричард Бренсон ва Генри Форд каби машҳур тадбиркорларнинг ҳаёти билан қизиқдим. Тадбиркорликнинг замирида ётган турли фалсафий ғояларга бағишланган, нима учун бир одам бошқасидан кўра кучлироқ тадбиркор бўлиши мумкинлиги ҳақидаги китобларни ҳам ўқидим. Ҳар бир китобдан, у яхшими-ёмонми, энг зўр тадбиркор бўлиш йўлини топишимга ёрдам берадиган бирор-та маълумот ёки ҳикмат топишни ўргандим.

Ортга қараб, ўқиб чиққан китобларимни эслаб, бу китобларни иккита асосий тоифага бўлиш мумкин экан, деган хулосага келдим: тадбиркорларнинг ўзлари ҳамда ўзи тадбиркорлик қилиб кўрмаган одамлар ёзган китоблар. Ўқиган китобларимнинг кўпчилигини профессионал ёзувчилар, журналистлар ёки ўқув муассасаларининг ўқитувчилари, яъни ўзи тадбиркор бўлиб кўрмаган одамлар ёзишган эди.

Бу китобларни ким ёзганидан қатъи назар, мен уларнинг ҳар биридан ўзим учун бирор муҳим нарса топардим. Лекин барибир уларда нимадир етишмас эди. Ана шунда мен ўша етишмаётган нарса нима эканини англаб етдим. Бу китобларда ҳар бир бизнесмен босиб ўтиши керак бўлган барча босқичлар: касод бўлиш, қўрқувдан юраги увишиб қолиш, биқинга тушадиган тепки, даҳшатли хато ва шу каби бошқа қўрқинчли воқеаларнинг тавсифи йўқ эди. Кўпчилик китобларда машҳур тадбиркорларни ёрқин шахслар, қўрқув билмас

баҳодирлар, йўлида учраган ҳар қандай тўсиқни тез ва осон бартараф этиб ташлайдиган уддабурон қаҳрамонлар сифатида тасвирлашади. Буюк тадбиркорлар ҳақидаги китоблар кўпинча шундай ёзиладики, беихтиёр бу одамлар ўзи тадбиркор бўлиб туғилган экан-да, деб қоласан киши. Тадбиркорликка туғма қобилияти бор одамлар ҳам бўлади. Худди спортчилар орасида туғма полвон, табиатан бақувват одамлар бўлганидек, Худо юқтирган тадбиркорлар ҳам бор деб ҳисоблайман. Кўпчилик китоблар айнан шундай инсонлар ҳақида ёзилган.

Тадбиркорлар ҳақида академик ходимлар томонидан ёзилган китобларнинг руҳияти эса мутлақо ўзига хос бўлади. Университет профессорлари ортиқча майда-чуйдаларни олиб ташлаб, фақат фактларнигина қолдиришни хуш кўришади. Менга қолса, илм-фаннинг барча қонун-қоидаларига тўлиқ риоя қилиб ёзилган бундай китобларни ўқиш жуда қийин, деб ҳисоблайман. Чунки уларни ўқиганда одам ўлгудек зерикиб кетади. Бундай китоблардан ҳеч қандай “лаҳм гўшт” тополмайсиз, аксинча, улар “қоқсуяк” назарияларга тўла бўлади, холос.

Нима учун бу китоб бутунлай бошқача ёзилган?

Қўлингизда турган ушбу китоб реал дунёда яшаб, фаолият кўрсатаётган ҳар бир бизнесмен учраши мумкин бўлган паст-баландликлар, муваффақият ва инқирозларни шахсан бошидан ўтказиб кўрган тадбиркор томонидан ёзилган.

Бугунги кунда бизнинг “Rich Dad Company” компаниямиз халқаро миқёсдаги бизнесдир; биз 44 тилда гаплашувчилар учун маҳсулот ишлаб чиқа-

рамиз ва 80 дан ортиқ мамлакатлар билан олди-сотди қиламиз. Бу ишларнинг ҳаммасини рафиқам Ким ҳамда бизнес ҳамкоримиз Шерон Лектер билан бирга бошлаганмиз.

Илк қадам 1997 йили Шероннинг уйидаги тушлик дастурхони устидаги суҳбатдан бошланганди. Ўшанда бошланғич сармоямиз 1500 долларни ташкил этарди. “Бой ота, камбағал ота” номли биринчи китобимиз тўрт ярим йил давомида “*New York Times*” газетаси рейтингдаги энг зўр китоблар рўйхатидан тушмаган. Бундай муваффақият яна учта китобимизга насиб қилган. Ҳозир, сиз навбатдаги китобимизни ўқиб турган пайтингизда ҳам, ўша илк китобимиз рейтингнинг юқори ўринларида турган бўлса керак.

Бироқ қандай удабурунлик билан бизнес қилганимиз ҳақида (аслида умуман бундай бўлмаган) сўзлаб беришдан кўра, тадбиркорлик ҳақида бутунлай бошқача китоб ёзганимиз яхши деган қарорга келдик. Юксак чўққиларни ўйнаб-кулиб забт этиб, миллионлаб долларлар ишлаганмиз дейишдан кўра, ҳар сафар хатолар чоҳига йиқилишимиз ва ҳар сафар бу чуқурлардан чиқиб олиш учун юқорига йўл излаганимиз ҳақида ёзсак, ўқувчиларимизга кўпроқ фойдали бўлади, деб ўйладик. Муваффақиятларимиз эмас, хатоларимиз ҳақида билсангиз, кўпроқ нарса ўрганасиз, деган тўхтама келдик.

Омадсизликлар ҳақида ёзишнинг нима кераги бор?

Кўпчилик муваффақиятсизликдан қўрққани учун тадбиркор бўла олмайди. Биз сизга тўғри йўлни танлашда ёрдам бермоқчимиз (агар ўзингиз ҳам шуни хоҳласангиз, албатта) ва шунинг учун ҳам китоби-

- Lituz.com

Elektron kitoblar

**To'liq qismini Shu tugmani
bosish orqali sotib oling!**